

III S 13/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie

III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący SSA J.Hawryszko (spr.)

Sędziowie SSA Romana Mrotek

SSA Urszula Iwanowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

skargi Z. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, prowadzonej przed Sądem Okręgowym w Szczecinie Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt VII U 550/11 z odwołania Z. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o rentę z tytułu niezdolności do pracy

postanawia:

I. stwierdzić, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych sygn. akt VII U 550/11 nastąpiła przewlekłość postępowania;

II. przyznać Z. P. od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 7.000 (siedem tysięcy) złotych oddalając żądanie w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III S 13/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczony Z. P. 24.11.2014 r. złożył za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Szczecinie skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie sygn. akt VII U 550/11 żądając stwierdzenia, że nastąpiła przewlekłość postępowania oraz zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 10.000 zł. W uzasadnieniu skargi ubezpieczony wskazał, że postępowanie trwa od lutego 2011 r. i do dnia dzisiejszego nie odbyła się żadna rozprawa, natomiast sąd z regularnością zegarka wysyła go wciąż do tych samych biegłych lekarzy celem napisania opinii uzupełniających, które nie wnoszą nic nowego do sprawy. Wskazał, że przez ten okres musiał pożyczać od znajomych pieniądze na życie, bo zasiłek z pomocy społecznej nie wystarczał oraz że musiał zapłacić zaległe raty kredytu.

Na podstawie akt sprawy VII U 550/11 sąd apelacyjny ustalił następujący przebieg postępowania: - odwołanie ubezpieczonego z 5.04.2011 r. od decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu braku niezdolności, za pośrednictwem organu rentowego zostało złożone w Sądzie Okręgowym w Szczecinie 19.04.2011 r.;

- postanowieniem z 20.04.2011 sąd dopuścił dowód z opinii trzech biegłych sądowych lekarzy specjalistów, termin badania wyznaczono na 11.07.2011;

- biegły dermatolog złożył opinię 13.05.2011, do której zastrzeżenia zgłosił organ rentowy, więc sąd zwrócił się do biegłego o uzupełnienie opinii;

- biegły dermatolog złożył opinię uzupełniającą 24.06.2011;
- na badanie wyznaczone 11.07.2011 ubezpieczony nie stawiał się (ponieważ wezwanie otrzymał dzień przed badaniem), więc kolejny termin wyznaczono na 27.08.2011;
- biegli złożyli opinię wstępną 9.09.2011, w której wskazali na konieczność złożenia przez ubezpieczonego dokumentacji źródłowej, bez której nie ma możliwości sformułowania wniosków opinii końcowej;
- ubezpieczony częściowo uzupełnił dokumentację w dacie 12.10.2011 wskazując, że na badanie ECHO serca musi czekać do 31.10;
- biegli złożyli opinię końcową 13.12.2011;
- postanowieniem z 14.12.2011 sąd dopuścił dowód z opinii biegłego lekarza medycyny pracy, która złożyła opinię 9.02.2012;
- zastrzeżenia do opinii złożył organ rentowy, co skutkowało złożeniem opinii uzupełniających w datach 13.03.2012, 13.04.2012, 23.04.2012 i kolejnymi zastrzeżeniami organu rentowego;
- sąd zarządzeniem z 25.05.2012 zlecił wykonanie opinii biegłym sądowym w innym składzie i skierował do P. odezwę o przeprowadzenie dowodu, ponieważ na liście biegłych Sądu Okręgowego w Szczecinie nie było już lekarzy o wymaganych specjalizacjach;
- terminy badań w P. wyznaczono na 10.07.2012, 18.07, 20.08, a ponieważ ubezpieczony nie stawiał się na badania 27.06.2012 r. z uwagi na brak pieniędzy na wyjazd, zwrócono odezwę bez wykonania;
- zarządzeniem z 19.09.2012 r. sąd zlecił wykonanie w P. opinii zaocznej, lecz z uwagi na duże obciążenie biegłego specjalisty dermatologa 15.10.2012 r. zwrócono odezwę bez wykonania;
- zarządzeniem z 19.10.2012 r. sąd zwrócił się o wykonanie opinii przez biegłych z listy Sądu Okręgowego w Koszalinie; 2.11.2012 odezwę zwrócono bez wykonania z uwagi na brak biegłych o wskazanych specjalizacjach;
- zarządzeniem z 9.11.2012 r. sąd kolejną odezwę o wykonanie opinii wysłał do B.;
- w styczniu i lutym sąd ponaglił wykonanie odezwy;
- biegły dermatolog złożył opinię 13.02.2013;
- pozostali biegli złożyli opinię 30.07.2013;
- w dacie 29.08.2013 r. zastrzeżenia do opinii złożył organ rentowy;
- zarządzeniem z 17.09.2013 r. sąd zwrócił się do biegłych ze S. o wydanie opinii uzupełniającej;
- biegli złożyli opinię 4.11.2013 r. bez wniosków końcowych, wskazując na konieczność uzupełnienia dokumentacji i powołania biegłych dodatkowych specjalności: neurochirurga, okulisty oraz dodatkowo biegłego dermatologa;
- biegli złożyli opinię końcową 25.03.2014;
- zarządzeniem z 2.04.2014 r. sąd zwrócił się do biegłej medycyny pracy o ostateczne wnioski opinii usuwające zaistniałe wątpliwości;
- opinia uzupełniająca została złożona 30.05.2014 r.;
- zarządzeniem z 11.06.2014 r. sąd ponownie zwrócił się do biegłej medycyny o wyjaśnienia wątpliwości;

- opinia uzupełniająca została złożona 21.08.2014 r.;

- zarządzeniem z 22.08.2014 r. sąd nakazał wydanie opinii przez biegłego z zakresu neurochirurgii zgodnie z wcześniejszym zaleceniem biegłych; termin badania wyznaczono na 29.09.2014 r.

- biegły zaprzysiężony do sprawy złożył opinię 21.10.2014

- wyrok w sprawie został wydany 15.12.2014 r.

Sąd Apelacyjny rozważył skargę i uznał, że zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2004.179.1843), ust. 1 strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, (...); ust 2 dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (...) uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. W przypadku postępowania sądowego pojęcie prawne przewlekłość musi być odnoszone do rodzajowości rozpoznawanych spraw i podjętego trybu postępowania, musi też uwzględniać realia funkcjonowania sądów, w tym charakter podejmowanych przez sądy czynności. Kierując się tą ogólną definicją, sąd apelacyjny miał w szczególności na uwadze, że co do zasady w sprawach o prawo od renty z tytułu niezdolności do pracy istotną do rozstrzygnięcia przesłanką prawną jest niezdolność do pracy, która to okoliczność jest kwalifikowana ze względu na stan zdrowia i jako taka w każdym rozpoznawanym przypadku wymaga wiedzy specjalistycznej z zakresu medycyny. Z definicji zatem, każda sprawa o rentę wymaga przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny. W kontekście skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania należy też podkreślić, że stan nieuzasadnionej zwłoki w sprawie tworzy nadmierne odstępstwo od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania określonych prac i procedur w sprawach o zbliżonym rodzaju; w tym przypadku uwaga dotyczy spraw o renty z tytułu niezdolności do pracy. Należy też zauważyć, że Sąd Najwyższy konsekwentnie reprezentuje pogląd, że ocenie pod kątem przewlekłości postępowania podlega czas trwania całości postępowania, a nie terminowość podejmowania przez sąd poszczególnych czynności (...) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22.11.2010 r., III SPP 22/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 9.09.2011, III SPP 27/11, LEX nr 1106755). Sąd Najwyższy wypowiedział też pogląd, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych postępowanie - co do zasady - powinno toczyć się w sposób szczególnie sprawny, ponieważ są to sprawy o przyznanie świadczeń służących zaspokajaniu bieżących kosztów utrzymania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342 oraz z dnia 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 336).

W ocenie sądu apelacyjnego, w rozpoznawanym przypadku doszło do przewlekłości postępowania w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. ponieważ, przy należytej aktywności procesowej ubezpieczonego, sprawa o rentę - zważywszy, że nie wymaga skomplikowanego postępowania dowodowego i rozwiązywania zawłości prawnych - co do istoty nie może trwać prawie cztery lata (bez trzech miesięcy). W sprawie o rentę materiał dowodowy w postaci opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny powinien być gromadzony sprawnie, ale też rozważnie, bowiem już przy pierwszych czynnościach sądu powinny zostać uwzględnione szczególne okoliczności danego przypadku. Natomiast wszelkie wątpliwości wynikające z zarzutów stron, czy też sugestii biegłych powinny być rozwiązywane niezwłocznie i w możliwie najprostszej formule procesowej, co w szczególności dotyczy uzupełniania opinii przez biegłych, gdy to najskuteczniejszą i najszybszą formą jest uzupełniające przesłuchanie biegłego na rozprawie.

Zdaniem sądu apelacyjnego, w analizowanej sprawie o zaistnieniu przewlekłości ostatecznie przesądził okres od maja 2012 do lipca 2013, kiedy to sąd usiłował przeprowadzić dowód z opinii biegłych sądowych w innym składzie, a ponieważ na liście biegłych sądowych Sądu Okręgowego w Szczecinie nie było już lekarzy wymaganych specjalizacji,

wysłał kolejno trzy odezwy o przeprowadzenie tego dowodu do trzech różnych sądów okręgowych; ostatecznie dowód przeprowadził za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, po wcześniejszym zwrocie odezwy bez wykonania z Sądu Okręgowego w Koszalinie, z uwagi na brak biegłych wymaganych specjalizacji oraz z tej samej przyczyny z Sądu Okręgowego w Poznaniu. Należy przy tym zauważyć, że ubezpieczony został wezwany na badanie do P., czego jednak odmówił z uzasadnieniem, że nie ma środków na podróż. W ocenie sądu apelacyjnego opisany stan indolencji procesowej jest przejawem zaniedbania techniczno-organizacyjnego, za które odpowiedzialność ponosi sąd. Sąd jako instytucja, a raczej organ sprawujący zewnętrzny nadzór nad działalnością sądów, ma obowiązek wprowadzić takie rozwiązania organizacyjne, by sąd rozpoznający sprawę miał zagwarantowaną dostępność do biegłych w stopniu umożliwiającym sprawne prowadzenie dowodu z opinii biegłych, w szczególności z zakresu medycyny. Poza tym, jeśli chodzi o biegłych z zakresu medycyny, ich dostępność musi być również zagwarantowana stronom, tak by w sprawach o rentę, z którymi występują zazwyczaj ludzie schorowani, nie zachodziła konieczność odbywania wielogodzinnych podróży, zwłaszcza, że niestawiennictwo strony na badania może wprost przełożyć się na wynik procesu. Stan, gdy sąd przez rok poszukuje w kraju biegłych, którzy będą w stanie sporządzić opinię na potrzeby sprawy, i to tak doniosłej życiowo jaką jest sprawa o rentę, jest nieprawidłowy i ewidentnie skutkuje oceną przewlekłości postępowania. Zaniedbania techniczno-organizacyjne w sferze dostępności sądu i stron do biegłych sądowych z zakresu medycyny nie mogą obciążać stron dochodzących świadczeń z tytułu renty.

Sąd apelacyjny uznając w opisanych wyżej okolicznościach zasadność skargi wskazuje na poglądy Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniach rozstrzygnięć: postanowienie Sądu Najwyższego z 2005.05.12, III SPP 96/05, PiZS 2005/11/26 oraz z 2005.05.12, III SPP 96/05, OSNP 2005/23/384 argumentował: Rzeczpospolita Polska ma wypływający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) obowiązek takiego organizowania systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach, zwłaszcza przy rozpoznawaniu spraw uznanych w wewnętrznym porządku prawnym za wymagające szczególnych procedur zapewniających sprawność i szybkość postępowań sądowych, do których zaliczają się sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, gdyż polegają one często na osądzaniu kwestii o życiowym znaczeniu dla zapewnienia bytu materialnego pracownikom lub ubezpieczonym. Wobec przedstawionego stanowiska prawnego, sąd apelacyjny na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z 17.06.2004 o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2004.179.1843) uwzględnił skargę jako niezasadną.

Sąd apelacyjny jednocześnie rozważył, że zgodnie z treścią art. 12 ust. 4 ustawy z 17.06.2004 uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa (...) sumę pieniężną w wysokości od 2.000 złotych do 20.000 złotych. Zdaniem sądu apelacyjnego, w rozpoznawanym przypadku dla skarżącego odpowiednia jest kwota 7.000 zł. Uwzględniono przy tym, że skarżący w toku procesu zachowywał się adekwatnie do okoliczności i nie przedłużał postępowania. Wręcz przeciwnie, wielokrotnie zwracał się o przyspieszenie czynności (kolejno pisma z 3.07.2012, 8.02.2013, 26.03.2013, 29.04.2013, 28.08.2013, 26.11.2013, 12.11.2014) i wskazywał na życiową doniosłość sprawy, co jednak nie spotkało się ze zrozumieniem sądu i to mimo długotrwałości postępowania. Z drugiej strony kwota ze wskazanego tytułu nie stanowi równowartości żądanego świadczenia, lecz ma na celu zrekompensowanie stronie krzywdy wyrządzonej nieuzasadnioną długotrwałością postępowania oraz ewentualnej szkody. Krzywda skarżącego jest ewidentna, natomiast nie uprawdopodobnił żadnej szkody. Stąd sąd apelacyjny nie uwzględnił żądania w pełnej wysokości i na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy z 17.06.2004 zasądził ubezpieczonemu kwotę 7.000 zł